

Bydgoszcz, 25 września 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.40.2018. AJe/MSN

**Pani
Hanna Szlągiewicz
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Mickiewicza 29
87-600 Lipno**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Mickiewicza 29, 87-600 Lipno (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 11 i 12 września 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- A. J. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- M. S-N. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
na podstawie Upoważnienia Nr 548/2018 z dnia 31 sierpnia 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 10 września 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Hanny Szlągiewicz – Kierownika GOPS w Lipnie, p. XX - asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190 w Gminie Lipno ww. zadanie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 18 lutego 2016 r. przyjętego Uchwałą Nr XIII/99/16 Rady Gminy Lipno. Przedmiot działalności Ośrodka zakłada m.in. wspieranie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Uchwałą zmieniającą nr XXII/166/17 z dnia 10 lutego 2017 r. wprowadzono m.in. realizowanie przez Ośrodek zadań wynikających z ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, będącym załącznikiem do Zarządzenia Nr 2/2016 Kierownika GOPS w Lipnie z dnia 1 kwietnia 2016 roku. W dokumencie ujęto strukturę organizacyjną Ośrodka i wyodrębniono stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególniono jego zadania, uwzględniając wszystkie, o których mowa w art.15 ustawy o wspieraniu rodziny.

Ponadto zarządzeniem Nr 1/2018 Kierownika GOPS z dnia 29 marca 2018 r. ustalono procedurę w sprawie objęcia rodzin wsparciem asystenta rodziny oraz sposobów dokumentowania działań asystenta w trakcie prowadzenia pracy z rodziną.

Wójt Gminy Lipno Zarządzeniem Nr 121 E/2012 z dnia 18 grudnia 2012 r., udzielił upoważnienia Kierownikowi GOPS p. Hannie Szlągiewicz do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina Lipno opracowała 3–letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 -2020 przyjęty Uchwałą Nr XXXIV/247/18 Rady Gminy w Lipnie z dnia 27 marca 2018 r. Wcześniejszy program opracowany był na lata 2015 - 2017 i przyjęty Uchwałą Rady Gminy Lipno Nr VI/29/15 z dnia 21 kwietnia 2015 r. Aktualny dokument zawiera charakterystykę i diagnozę środowiska lokalnego, problemy społeczne występujące na terenie Gminy Lipno, cele programu z podziałem na główne i szczegółowe, zadania w zakresie wspierania rodziny, odbiorców programu, przewidywane rezultaty, źródła finansowania, realizatorów i system monitoringu. Koordynatorem programu jest GOPS w Lipnie.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Zagadnienia z zakresu wspierania rodziny zostały zawarte w sprawozdaniu z realizacji programu wspierania rodziny. Sprawozdania za lata 2016 i 2017 zostały przekazane zgodnie z terminem określonym w ustawie. W dokumentach nie uwzględniono potrzeb w zakresie realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudnił jednego asystenta rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, od dnia 11 stycznia 2016 r. do chwili obecnej,

Asystent obejmował pomocą:

- W 2016 r. 10 rodzin, w tym 3 rodziny zobowiązane do współpracy przez Sąd. Z żadną z rodzin asystent nie zakończył współpracy,
- W 2017 r. 11 rodzin, w tym 3 rodziny zobowiązane do współpracy przez Sąd. Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę wyniosła 5, w tym 2 z uwagi na brak efektów współpracy, 1 z powodu osiągnięcia celów oraz 2 z uwagi na osiągnięcie przez dziecko pełnoletności,
- W 2018 r. (do dnia kontroli), 9 rodzin w tym 3 rodziny zobowiązane do współpracy przez Sąd.

Zachowano zasadę zgodnie z art. 15 ust. 4 ww. ustawy określającą liczbę rodzin, z którymi jeden asystent może w tym samym czasie prowadzić pracę. Zatrudniony w GOPS asystent rodziny nie pracował jednocześnie z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny posiadał wymagane kwalifikacje, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

Zakresy czynności asystenta uwzględniał wszystkie zadania ujęte w art. 15 ust. 1 ustawy.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit b Gmina Lipno tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. Asystent uczestniczył w kursach i szkoleniach tematycznych.

Środki finansowe na powyższe cele są zabezpieczane w planach finansowych Ośrodka.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego i stwierdzeniu występowania trudności opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny występuje do Kierownika GOPS z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta. Asystent wprowadzany jest w środowisko przez pracownika socjalnego, za moment rozpoczynający współpracę przyjmuje się podpisanie przez rodzinę zgody na współpracę. Dotychczas Kierownik GOPS każdorazowo pozytywnie przychylił się do wniosku pracownika socjalnego o przydzielenie asystenta rodziny.

Zbadano dokumentację wybranych rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą (XX., X i XX., XX, XX, XX, X i X. X, XX). W toku pracy z rodziną asystent pozyskuje niezbędne informacje i na tej podstawie sporządza ocenę sytuacji rodziny. Asystent dokumentuje swoją pracę poprzez kartę wizyt w środowisku rodzinnym, kartę pracy asystenta rodziny, plan pracy z rodziną i okresową ocenę sytuacji rodziny. Plan pracy zawiera przewidywane efekty, terminy działań są ujęte w karcie działań krótkoterminowych, sporządzanej na każdy miesiąc, dokument jest aktualizowany.

Asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny na druku zatytułowanym „Sprawozdanie półroczne z pracy asystenta rodziny z rodziną”, który został w późniejszym czasie zmieniony na dokument „Okresowa ocena sytuacji rodziny”. Ocena sporządzana

jest w formie pisemnej i znajduje się w teczce osobowej rodziny. W trakcie czynności kontrolnych stwierdzono, iż w nie każdym przypadku okresowa ocena była dokonywana nie rzadziej niż co pół roku, co nie jest zgodne z art.15 ust.1 pkt 15. W trakcie kontroli wskazano asystentowi właściwe sporządzanie powyższego dokumentu. Dokumentem kończącym pracę z rodziną jest „Ocena końcowa z pracy asystenta z rodziną”.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do GOPS w Lipnie nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

Po zakończeniu pracy z rodziną, asystent monitoruje środowisko przez okres do 6 miesięcy. Wizyty w środowisku odbywają się nie rzadziej niż raz w miesiącu, są dokumentowane w formie notatki.

Praca z rodziną jest kontynuowana jeżeli w rodzinie w dalszym ciągu występują trudności i problemy w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczych. Zakończenie współpracy następuje na skutek realizacji założeń planu pracy, uzyskania przez dzieci pełnoletności, zmiany miejsca zamieszkania rodziny, braku współpracy lub pobytu dziecka w pieczy zastępczej i braku możliwości powrotu do rodziny biologicznej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest przez pracowników GOPS w Lipnie, we współpracy z innymi służbami tj.: pracownikami szkół, kuratorami sądowymi, dzielnicowymi KPP w Lipnie, specjalistami PPP, GKRPA, Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym, PCPR w Lipnie oraz służbą zdrowia.

Na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem podejmowane są działania mające na celu stabilizację ich sytuacji życiowej.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny.*

W rodzinach objętych asystenturą, w których występuje przemoc, asystent jest wspierany przez inne służby, z którymi wspólnie wizytuje środowisko. Po wszczęciu procedury „Niebieskiej Karty” zostaje powołana grupa robocza, w skład której wchodzi przedstawiciele instytucji wymienionych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Członkowie grupy roboczej pracują z rodziną zgodnie z kompetencjami, podczas spotkań omawiają sytuację rodziny i dotychczas zrealizowane działania.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego. Natomiast świetlice szkolne i biblioteki organizują różnorodne formy wypoczynku dla dzieci i młodzieży, promują zdrowy styl życia, oferują pomoc w nauce i umożliwiają rozwój zainteresowań.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Lipno zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (pedagogicznego, psychologicznego, psychiatrycznego prawnego, terapeutycznego) zarówno dla dzieci jak i dla dorosłych. Powyższe wsparcie oferuje Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz PCPR w Lipnie. Mieszkańcom mającym problem z uzależnieniami pomoc zapewnia GKRPA w Lipnie.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem. Dotychczas nie była prowadzona kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia tej funkcji.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina Lipno uczestniczy w kosztach związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 21.038,21 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 65.754,65 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 108.528,74 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 10 pkt 4: *praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.*

Asystent współpracował z rodziną, której dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej, jednakże współpraca została zakończona z uwagi na brak możliwości powrotu dziecka do domu rodzinnego. Rodzina została objęta pomocą pracownika socjalnego. Pozostałe rodziny nie są objęte wsparciem z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania poza teren gminy lub brak chęci współpracy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny współpracował z wychowawcami i pedagogiem placówki opiekuńczo - wychowawczej w celu omawiania planu pracy asystenta i aktualnej sytuacji dziecka w kontekście jego powrotu do rodziny biologicznej. Asystent rodziny nie brał udziału w Zespołach ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka ze względu

na brak zaproszeń na ww. spotkania. Aktualnie asystent nie współpracuje z rodziną biologiczną, której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 11 lipca 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 18 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 27 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 12 stycznia 2018 r.,
- e) za I półrocze 2018 r. w dniu 11 lipca 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje na zachowanie ustawowych terminów określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Hanna Szlągiewicz.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co pół roku, zgodnie z art.15 ust. 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. W corocznym sprawozdaniu z zakresu wspierania rodziny, zawierać potrzeby związane z realizacją zadań w tym zakresie, zgodnie z art.179 ust. 1 Termin wykonania zalecenia - na bieżąco.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **1/2018** w dniach 11, 12 września 2018 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.